

Om Dvægttillæg og Dvægtopdræt.

(Af Kammerraad Andersen paa Gundersløvholm ved Næstved).

Naar jeg atter i Tidsskrift for Landøkonomie tager Ordet, tildeels i samme Anledning som for 1½ Aar siden, og om et Emne, der ligeledes af mig er behandlet i Tidsskrift for Veterinairer 1 Bind S. 81, da er Grunden hertil ogsaa tildeels en lignende, nemlig den, at mine Bestræbelser for at danne et eensartet og efter Guénons System og andre holdbare Mellemærker bestemt udpræget Dvægtopdræt, i de senere Aar have bragt mig et saa heldigt Resultat, som jeg paa ingen Maade kunde vente. — Fra flere Sider har jeg derhos erhholdt Breviseer paa, at mit Arbeide i saa Henseende i Almindelighed paaafjønnes, og navnlig ere de heri Landet hidindtil ukjendte Priser, hvormed Tillægskalve og Aarstyre ved min sidste Auction betales, en Anerkjendelse, som staaer fast.

Saa behageligt som dette nu paa ene Side er mig, efterat jeg i 10 Aar har arbeidet for Udbredelsen af Guénons Lære, saa er jeg paa den anden ligesaa langt fra at være nær ved det Maal, jeg med Hensyn til vort Malkeqvægs Forbedring fra Begyndelsen havde stillet mig selv, som villig til at erkjende, at de for Kreaturopdrættet i det Hele heldige Omstændigheder, hvorunder jeg hidindtil har og i Fremtiden har Udfigt til at kunne virke, gjøre mig det til en ligefrem Pligt vedvarende at betragte vore Huusdyrs Forbedring og Forædling efter

bestemte Principer som en Hovedopgave for min landoekonomiske Virken.

Naar hertil kommer, at, siden de 2de her nævnte Tidsskrifter begyndte deres nuværende Virksomhed, foruden mine Artikler ikke af en eneste praktisk Landmand er skrevet et Ord om en saa vigtig Sag, som Opdræt af Malkeqvæg er og maa blive, saa haaber jeg man ikke vil ansee Skrivelyst fra min Side som Motiv til, at jeg atter tager fat paa mit gamle Emne, og jeg skal derfor uden at give flere Grunde, gaae over til Sagen selv.

Naagtet den gamle Naturregel, at Forældrenes Egenskaber nedarves paa deres Afkom, ikke blot i første, men i mange af de følgende Generationer, er saa almindelig bekjendt, og man ligeledes er villig til at indrømme, at lige saavel hos Dyret som hos Mennesket ikke sjældent Bedste- og Oldeforældrenes Egenskaber træde mere bestemt frem paa Afkommet end Forældrenes egne, saa har der dog hos os indtil i de allersidste Aar saa godt som aldrig været Tale om Stamtavler for en Tyr eller en Ko. Denne Selvmodsigelse kan kun finde en nogenlunde rimelig Forklaring i den Ligegyldighed, hvormed Sagen om Opdræt af Malkeqvæg i det Hele (i altsald for Dernes Vedkommende) hidindtil har været behandlet, saavel som ogsaa tildeels deri, at det først ved Anvendelsen af Guénons System er bleven mueligt med Bestemthed at antyde i hvad Grad en Tyr har været i Besiddelse af de Egenskaber, der tilsvarende hos et Hundyr vilde afgive en Norm for dette Melkeproduktionsevne. Allerede i min Bog om Guénons Mærker (Side 73 og 74) har jeg yttret mig om dette store Fortrin ved hans Lære, saavel som om Stamtavlernes Værd, og da mine dengang udtalte Forhaabninger nu ogsaa i sidste Henseende ere blevne til Bished, samt da man ogsaa for Malkeqvægets Vedkommende er godt paa Bei til at anerkjende Vigtigheden af Stamtavler i flere Led, før man med Sikkerhed tør stole paa Afkommets Værd, paa hvilket jeg netop ved mine Auctioner har havt det bedste Beviis, skal jeg her ikke yderligere

gaae ind paa denne Sag, men kun omtale et enkelt Factum, der, uagtet det medfører Tab for mig, er saa interessant og indeholder saa flaaende Beviser for Stamtavlernes Nødvendighed og for Rigtigheden af min Baaftand om Thyrenes Overlegenhed med Hensyn til Speilenes Nedarving, at det tilfulde fortjener at blive almindelig bekjendt.

Det vil være ikke saa af Tidsskriftets Læsere bekjendt, at jeg ved Dyrstuet i Flensborg kjøbte den Tyr, der blandt det Slesvigske Malkeqvæg erholdt Kongepremie, og betalte den med 140 Rd., vistnok den høieste Priis, som der dengang i Danmark var givet for en 2 Aars Tyr. Mine Grunde hertil vare deels, at jeg var af samme Mening som alle Landmænd, der saae Thyren, at den var det smukkeste Individ i sit Slags, der endnu ved noget af vore Dyrstuer havde været fremstillet, og deels, at det for mit Dyrbræt var mig meget om at gjøre at faae en Angletyr, der ei var i Familie med min ældre bekjendte Tyr af eget Tillæg, som baade i Kjøbenhavn og Flensborg tilkjendtes Kongepremien. Vel bemærkede jeg strax, at Thyrens Speil stod langt tilbage for mine egne Thyres, men da den i alle andre Henseender var saa fortrinlig, antog jeg der ei kunde være Tvivl om, at den maatte overføre en Deel af sine gode Egenskaber paa sit Afkom, medens dettes Speil vilde holde sig efter Mødrenes, naar disse vare virkelig gode. — Heri bestyrkedes jeg tildeels derved, at der i Foraaret 1855 paa nogle Stfr. almindelige Kver, jeg Sommeren før til Forsøg havde ladet løbe ved Thyren, faldt Kalve med jevnt gode Speil og i det Hele saa gode, som jeg efter Mødrenes Bestaafenhed kunde vente.

Men for imidlertid at komme til fuldkommen Visshed om, hvad Kalve der efter Thyren vilde falde, naar den parredes med fortrinlige Kver af en constant og sikker Afstamning, lod jeg i Vinteren 1854—55, blandt nogle andre af mine bedre Kver, den smukke Dvie, der i Flensborg som Aaring erholdt Kongepremie, og en ældre Søster til samme, som ligeledes der blandt Kverne erholdt 2den Præmie, løbe med samme.

Af disse Sødkende hører Dvien til 1ste Kl. 1ste Ord. og Koen til 2den Orden i samme Klasse; deres Fædre ere mine udmærkede svenske Tyre, hvis Stamtavler jeg kjender i 2 à 3 Generationer; deres Moder hørte til 1ste Kl. 1ste Ord. og Mormoderen til 1ste Kl. 2den Ord., og begge vare blandt mine allerbedste Køer. Koen malkede som 3 Aars Dvie efter 1ste Kalv over 2400 Potter Mælk Aaret rundt, ligesom jeg tidligere paa den har tillagt 2de fortrinlige Dviekalve, og at endelig Dvien ogsaa nu efter 1ste Kalv malfer udmærket godt, er det overflødig her at tilføie.

I Løbet af forrige Sommer viste det sig rigtignok, at Flensborg-Tyren udviklede sig mindre heldigt, idet dens Forpart blev meget for svær efter Bagparten; men da Dvægghandler Bruhn blandt nogle faa Anglerkøer, jeg ligeledes for at undgaae for nært Slægtskab vilde anskaffe mig, sidste Efteraar ogsaa kjøbte Tyrens Moder, og denne var et i alle Henseender udmærket Individ (Speilet 4de Kl. 2den Ord.), fik jeg atter bedre Tanker om Sønnen og stolede igjen paa, at den idetmindste tildeels vilde opfylde sin Bestemmelse, og at jeg navnlig paa de 2de her nævnte Køer kunde vente udmærkede Kalve. Saameget større blev derfor ogsaa min Forundring, da det viste sig, at Dviens Kalv (en Tyr) vel var smuk i enhver Henseende, men at dens Speil var saa slet, at den, naar det ikke var, fordi jeg agter at fremvise den ved næste Auction, strax var bleven slagtet. — Koen fødte en Dviekalv, med hvilken aldeles det samme var Tilfældet, men denne Kalv har jeg bestemt at lægge til, for om muligt i Tiden paa dens Afkom at iagttage, hvor langt Faderens mindre gode Egenskaber ville kunne modvirke Moderens udmærkede Herkomst. Endvidere bragte 2 andre fortrinlige Køer efter Flensborg-Tyren saa flette Kalve, at de aldeles ikke egnede sig til Tillæg, og Tyren har saaledes hos mig udspillet sin Rolle.

Det er imidlertid nu, da jeg kjender dens Moder, uden for al Tvivl, at Grunden til dens Afkoms deciderede Sletthed maa hidrøre fra dens Fader, som maa have været et

maadeligt Individ og rimeligviis ingen reen Anglerthyr, hvilket atter bringes i Berørelse med den sørgelige Kjendsgjerning, at der i Angeln selv langt fra vi ses den tilbørlige Omhyggelighed for at bevare Egnens fortrinlige Malkeqvæg som en reen og ublandet Race. Dobbelt heldigt for mig er det derfor, at jeg om Eстераaret fik en anden Thyr, tillagt paa en Gaard i Angeln, til hvilken der i over 50 Aar ikke er kommet et eneste Hoved andetsteds fra. Denne Thyr, som har kostet mig 200 Rd., og forrige Aar fik Præmie ved Dyrstuert i Kiel, tegner i alle Henseender særdeles godt og skal, om alt gaaer vel, blive fremstillet ved det forestaaende Landmandsmøde i Alsborg.

Efter denne maaskee noget lange Indledning, som dog, hvis den endmere kan medvirke til en tilstrækkelig Anerkjendelse af Stamtavlernes Nødvendighed som Grundstutte for ethvert Dvægopdræt, af hvilket man vil vente sig noget virkeligt godt, ingenlunde er for omstændelig, skal jeg altsaa gaae over til at omtale Kalvenes Behandling fra Fødselen til deres fuldstændige Udvikling.

Den første Vanskelighed, der i saa Henseende er at arbejde imod, er Dødeligheden blandt de spæde Kalve, der, som vel bekendt, ofte finder Sted i meget stor Udstrækning. Da jeg imidlertid i min forannævnte Afhandling i Tidsskrift for Veterinairer omstændeligere har behandlet denne Sag, skal jeg her kun gjen tage, at jeg anseer den (saavidt jeg veed i Jylland meest brugelige) Fremgangsmaade at lade Kverne kælve i Novbr., Decbr. og Januar Maaned for det bedste Middell i saa Henseende. Jeg sørger altid, forsaavidt det er gjørligt, for, at mine bedste Kver kælve paa denne Tid af Aaret, og jeg veed aldrig i disse Maaneder at have mistet nogen nyfødt Kalv, og hermed er til lige forbunden den store Fordeel, at Kverne løbe paa Stald og altsaa kunne bringes til den Thyr, man finder meest passende for samme, hvorimod saadant i større Besætninger vanskelige lader sig gjøre om Sommeren paa Græs. Som Hjælpe middel mod Dødeligheden, naar Kalvene fødes længere hen mod For aaret, maa jeg dog ogsaa her anføre eet, ved hvis Anvendelse

jeg har udrettet meget i saa Henseende, nemlig, at man gjør saa saa Forandringer som muligt i de drægtige Køers Fodring fra Indbindingen om Esterraaret til Kælningen og navnlig ikke fodrer disse væsentlig bedre henimod eller de første Dage efter Kalvenes Fødsel. Ligeledes har jeg, naar saadanne Forandringer vare uundgaaelige, reddet ikke saa Kalve, ved lige fra Fødselen at give disse en Fjerdedeel Vand i Melken, saavel som ved altid at holde strengt over, at de i de første Dage kun faae Moderens Mælk i meget smaae Portioner og daglig 3 Gange; men i Aaringer, hvor megen Dødelighed finder Sted, er og bliver dog det sikreste af alle Midler, at følge Naturens Orden, at Kalven pætter sin Moder, hvor dette uden for megen Ulempe i andre Henseender kan finde Sted.

Opfødningsmaaden af Tillægskalvene er efter de første 3 à 4 Ugers Forløb, i hvilken Tid den omtrent er eens overalt, meget forskjellig. Jeg har hidindtil holdt mig til den meest gammeldags, at give Mælk efter den Tid af Aaret, paa hvilken Kalvene fødes, i kortere og længere Tid, samt Hø og senere Græs, men dog meest det første og om muligt overgjemt eller ialtfald ikke nylig bjerget Hø. Inden jeg imidlertid nærmere omtaler min Opdrætningsmethode, vil jeg først anføre det, som, naar enhver som helst saadan skal føre til et heldigt Resultat, maa gaae forud, nemlig at man tager en fast Bestemmelse om, i hvad Alder de opdrættende Kvier skulle bringes til Tyren, og herefter maa igjen Fodring og Pleie i enhver Henseende under hele Opdrætningen rette sig.

De 2 Landsdele hos os, hvor, indtil for saa Aar siden, Opdrættet af Malkekvæg har været drevet i størst Udstrækning, ere Sylland og Angeln. Saavidt mig bekendt er det i Sylland almindeligst Brug, at Kvierne først kælve i en Alder af omtrent 3 Aar; i Angeln derimod kælve i Regelen velholdte Kvier allerede 2 Aar gamle.

Uden paa nogen Maade at ville give een af disse Fremgangsmaader ubetinget Fortrin, valgte jeg, hvad jeg vil raade enhver at gjøre, da jeg herved Gaarden begyndte at lægge til

i større Omfang, den jeg under de forhaandenværende Forhold anfaae for hensigtsmæssigst, idet her nemlig var knapt Græs, og det altsaa var mig af Bigtighed at have et saa lidet Antal Ungqvæg som muligt at græsse. Jeg bestemte mig altsaa for at lade Qvierne kælve 2 Aar gamle, og uagtet jeg senere ved at overtage Forpagtningen af Brorv er bleven heldigere stillet, hvad Græsning og Høfoder angaaer, har jeg dog ikke fundet mindste Anledning til at gjøre nogen Forandring i saa Henseende.

Ligesom jeg navnlig er overbevist om, at Qvien bedst udvikler sig som Malkko, naar den kælver tidlig, men vel at mærke, kun naar den uafbrudt under Opvæxten ernæres saa rundelig, at den tidligere Kælving ingensomhelst skadelig Standsning forarsager i dens Udvikling i det Hele taget, saaledes har jeg heller ikke mærket noget til de mange Ulemper med Hensyn til Kastning eller Overløben i 3die og 4de Aar, hvilke af ikke saa Landmænd fremhæves som Misligheder, der skulde følge med Qviernes Kælving i 2det Aar, og jeg har navnlig meget sjældent blandt hele mit Tillæg havt en enkelt Ko overløben i 3die, 4de eller 5te Aar, naar disse have kælvet 2 Aar gamle, hvorimod saadant af og til har været Tilfældet med de saa Individuer, der først have kælvet 1ste Gang i 3die Aar. Paa disse sidste har jeg endvidere havt bestemt Leilighed til at iattage, at de, ved at gaae et Aar længere uden at blive drægtige, i alle Henseender, hvad Form og Udvikling angaaer, komme til at staae langt tilbage for Qvierne af samme Aars Tillæg, der have kælvet som Toaaringer, og navnlig tør jeg anføre som aldeles bestemte Facta, at enhver Qvie, der er opfødt efter at skulle kælve i 2det Aar, naar dette ikke bliver Tilfældet, ei alene faaer store og grove Horn, men tillige bliver hvidbenet, grovknoftet, mere tykhudet og i det Hele taget taber det fine og ædle Præg, som en smuk og god Malkko bør have. Men ligesaa vist som dette ufravigeligen har været Tilfældet hos mig med de enkelte Qvier, der ei have løbet med Tyr i andet Aar, uagtet jeg bestandig, naar det har viist sig, at de

ikke vare drægtige, strax har sat dem paa ringere Foder end noget andet Individ i min Besætning, saa langt er jeg paa den anden Side fra at ville benægte, at man kan opdrætte udmærket smukke og gode Malfekøer ved først at lade disse kølve i en Alder af 3 Aar, naar kun hele deres Fodring og Pleie fra Begyndelsen indrettes derefter, og jeg indrømmer ogsaa villigen, at, naar Øvierne først kølve i 3die Aar og da indtil Kælvingen have været saa vel holdte, som det med Hensyn til de her anførte Data kan være rigtigt, disse da ville være saa udviklede, at de allerede Vinteren efter ikke behøve bedre Foder end de øvrige Malfekøer, hvorimod det, naar den første Kælving skeer i andet, er absolut nødvendigt at tildele de unge Øvier bedre og rigeligere Kraftfoder, især Hø, indtil de staae med 4de Kælv. Ligesom imidlertid Grunden hertil er meget nem at søge deri, at Dyrets Udvikling i sidste Tilfælde kommer senere, men saa meget sikkrere og bedre, saa har man ikke alene fuldkommen Erstatning for det bedre Foder i den Melk, som hvert Individ af forøvrigt lige Godhed indtil sit 5te Aar giver mere, end det til samme Tid vilde give, naar Malfningen først begynder med 3die Aar; men den bedste Side af Sagen bliver dog, at Opdrætningen i sin Heelhed i de fleste Tilfælde vil give et langt mere eensartet og bestemtere udpræget Tillæg, naar man følger den Fremgangsmaade, som jeg bruger, eller dog dens Hovedprincip: rigelig og kraftig Fodring fra Kælven er 8 Dage gammel til den er fuld udviklet Kø, men ved Siden heraf saa tidlig Kælving, som uden meer end tilbørlig at standse det unge Individ i sin Udvikling kan finde Sted.

Endnu maa jeg herom anføre, at det heller ikke sjældent vil kunne convenere bedst at gaae en Middelvei, nemlig at lade Øvierne første Gang kølve omtrent 2½ Aar gamle, hvilket kan opnaaes enten ved at man tillægger Kælvene om Efteraaret, og de da kølve i 3die Foraar, eller ogsaa ved, naar enkelte Kølve ere sildigt fødte, at gaae frem, som jeg har gjort med min Kongepræmie-Øvie fra Flensborg, der er født 5te Mai

1853 og kælvede første Gang sidstafvigte 3die Novbr.; og paa Steder, hvor Græsningen er knap, vil jeg endogsaa ligefrem tillaae at tillægge Kælvne om Efteraaret eller dog om muligt i Januar eller Februar Maaneder, hvorved disse fra Begyndelsen faae et saadant Forspring for længere hen ad Foraaret fødte Kælve, at de, naar de ei skulle kælve tidligere end disse, under hele Opvæxten kunne holdes ikke lidet ringere baade med Hensyn til Vinter- og Sommerpleie.

Hvad dernæst det egentlige Opdræt af mit Ungkvæg angaaer, da maa jeg først bemærke, at jeg paa Grund af mine Auctioner paa en Maade faaer mine egne Kælve i 2de Afdelinger, idet omtrent Halvdelen af disse fødes fra Efteraaret til Slutningen af Februar eller Begyndelsen af Marts, hvorefter jeg, med yderst faa Undtagelser, samler alle de Kælve, der egne sig til Tillæg, til Auctionen, og da først efter denne i April og Mai tillægger Resten af mine egne.

Under disse Forhold er det mig af størst Vigtighed inden Efteraaret at faae Kælvne saa eensartede, at de allerede den første Vinter kunne fodres sammen, paa de faa mindre Afvigelser nær, som enkelte Individers forskjelliges Trivselighed kunne gjøre fornødne, og i dette Diemed har jeg især fra Begyndelsen gjort størst Forskjel paa Kælvenes Pleie, idet de tidligt fødte af disse kun faae nymalket Mælk i 12 til 14 Dage, de sidst tillagte derimod efter Omstændighederne 4, 5 til 6 Uger, saaledes at med Undtagelse af de Kælve, der ere fødte før Nytaar, og, som efter paa Stald at være afvænte fra Melken, strax om Foraaret sættes paa Løir, alle Kælvne til sidst i Mai eller først i Juni Maaned ere saavidt vante til Hø og affummet Mælk, blandet med meer eller mindre Vand, at Dviekælvne til denne Tid kunne slippes løse ud i et lille Skovvænge ved Brorv. Denne Plads, der er beliggende saagodtsom tæt ved Meieribygningen, er af c. 2½ Td. Lands Størrelse og tildeels bevokset med store Træer, ligesom den endelig med den ene Ende stoder til en lille Aa, hvor Kælvne efter Behag kunne drifte Vand og søge Kjølning paa den varmere Tid af Dagen. Midt

i Bænget er et Huus med 2 à 3 Indgange, — saa stort, at alle Kalvene (c. 30 Stkr.) kunne ligge der om Natten og søge Ly der om Dagen, — i hvilket der er anbragt Hækker, hvor de hele Sommeren fodres med Hø, som de med stor Begjerlighed fortære, medens de samtidigt æde det Græs, som voxer paa de mere aabne Steder af Indeluffet, og længere hen ad Sommeren, naar Græsset spinder, tillige faae godt Enggræs i en Hæk under aaben Himmel.

Kalvene faae fra Begyndelsen i Truge, opsatte ved Hegnet mod Meieriebygningen, omtrent saamegen affkummet Mælk blandet med c. $\frac{1}{3}$ Vand*), som de paa eengang med Begjerlighed ville drikke op, men senere mindre og mindre, saaledes at de inden Opbindingen paa Stald sidst i September ere aldeles afvænte fra Mælken.

Denne Maade at holde Dviekalvene paa den første Sommer vil jeg, hvor man, som jeg ved Brorø, har alle Betingelser saa heldigt forenede, afgjort anbefale til Enhver, som den bedste for de Kalve, der ere fødte om Foraaret, og selv om ikke alle disse Forhold ere forhaanden, vil Methoden dog kunne anvendes, naar man kun i Nærheden af Meieriet har godt frisk, helst rindende Vand i rigelig Mængde og ligeledes godt Hø i tilstrækkeligt Qvantum.

Ved nemlig at bringe saa unge Kalve paa Græs ville disse i Regelen sættes meget tilbage i Væarten, deels ved at de

*) Med Hensyn til Mælkens Blanding maa jeg her anføre et Misgreb, jeg, den første Sommer jeg havde mine Kalve ved Brorø, begik, nemlig, at jeg, efterhaanden som Kalvene fik mindre Mælk, kom meer og meer Vand i Blandingen, hvilket ikke afholdt Kalvene fra at sluges alt i dem paa eengang, hvad der havde til Følge, at de af denne lidet nærende Drikke, der optog Blafsen for Høet, bleve tykbugede, og i det Hele sættes meget tilbage i Væarten.

Siden efter har jeg hele Sommeren givet Kalvene Mælk og Vand, blandet som fra Begyndelsen, men, som alt bemærket, i aftagende Mængde, indtil tilsidst det Hele reducerer sig til en Mundsmag eengang daglig, og paa denne Maade have Kalvene trivedes ypperligt og uden nogen Ulempe lært at søge i Aaen, hvad der manglede i Trugene.

lide af Varme og Fluer, og deels derved, at det friske Græs, som eneste Næring, ikke passer saa godt til deres Fordøielseorganer, som godt overgjemt Hø, ligesom endelig heller ikke ene Mælk og Græs passer saa godt som Mælk og Hø tilligemed noget Græs; og ved i Forbindelse med Mælk at staldfodre Kalvene den første Sommer kunne disse vel, hvad Størrelse og Trivsel angaaer, komme til at maale sig med mine Kalve, eller vel endog at overgaae disse, men Savnet af den daglige Bevægelse i den frie Luft vil, foruden ligefrem at have en skadelig Indflydelse paa Kalvenes Udvikling i det Hele, gjøre disse for meget til Drivhuusplanter, som den følgende Sommer vilde lide saameget mere af Fluer og andre med Veir- liget følgende Onder.

Paa min Maade vænnes Kalvene derimod allerede den første Sommer hertil og navnlig til Fluerne, (mod hvis over- drevne Plager de dog paa den anden Side ere tilbørligen beskyttede ved de store Træer og Huset i Indelukket), saavel som til Græsset, saaledes at de, ved som Naringsqvier at slippes ud, ikke lide mere ved denne Overgang end fuldvorne Høveder, men deres Udvikling endogsaa paa dette Stadium gaaer sin jevne Gang fremad.

Som alt anført komme Kalvene paa Stald sidst i September Maaned, efterat de i nærmeste Tid forud kun have faaet Hø og Vand af Naen, og Overgangen til Fodringen paa Stald bliver saaledes meget ubetydelig, og er bestandig foregaaet uden nogensomhelst Ulempe. Forjaavidt som imidlertid, efterhaanden som Melken om Sommeren formindskes, enkelte af de yngre Kalve blive noget tilbage i Vækten, har jeg hidindtil hjulpet paa disse ved at tage dem paa Stald en Maaneds Tid før og da fodre dem meget rigeligt med Bibehold af nogen Mælk daglig; men, da de i Regelen altid igjen have lidt noget ved Afvænningen herfra, har jeg for Eftertiden betænkt at dele Indelukket i to Dele og da holde de større og mindre Kalve hver for sig hele Sommeren, hvorved jeg haaber endnu bedre at kunne udjævne Uligheden i Alder og Størrelse.

Fodringsmaaden den første Vinter, da alle Dviefalve forblive samlede paa Brors, er daglig 3 Gange Hø og de første 4 à 5 Maaneder een Gang Havre i Straaet, samt forresten Halm, der dog meest gaaer til Strøelse. Saa tidligt som muligt den næste Sommer komme Aaringsqvierne paa Græs i indhegnede Marker, hvor de gaae løse og forblive hele Sommeren over, men selvfølgeligen hen ad Efteraaret faae et større Areal at raade over. Tyrene slippes derpaa først eller midt i Juni Maaned til Dvierne, hvorefter de i Almindelighed hurtigt løbe og i Regelen kælve i Marts og April Maaned næste Aar, eller omtrent 2 Aar gamle. For at faae de om Efteraaret tillagte Dvier til at kælve i samme Alder, løbe disse derimod allerede paa Stald eller tidligere paa Græs, og omvendt holder jeg undertiden en enkelt Dvie, som er sidst tillagt eller paa anden Maade kommen tilbage, sammen med de ældste Kalve af det senere Tillæg, med hvilke den da senere i et og alt behandles eens.

Naar Dvierne $1\frac{1}{2}$ Aar gamle skulle paa Stald, deles de paa begge Gaarde, hvorefter de, der blive paa Brors, fodres omtrent som Kalvene, men dog i Regelen faae en Gist Hø mindre om Dagen. Dvierne her ved Gaarden faae hoist 2 Gange Hø daglig, men derimod mere Havre eller Bikkhavre, samt efter Kælvingen nogen Straa, istedetfor hvilken sidste det dog for Estertiden er min Agt at give Roer. Den 3die og 4de Vinter fodres Dvierne, som alt bemærket, vedblivende bedre end de øvrige Køer og faae idetmindste een Gang Hø, eller Æquivalent derfor, mere om Dagen, hvorefter de først $4\frac{1}{2}$ Aar gamle stilles paa lige Foder med den øvrige Besætning. Om Sommeren følge de selvfølgeligen Køerne fra de ere 2 Aar gamle.

Hermed har jeg saaledes sagt, hvad jeg har at sige om Dviernes Opdræt, og med Hensyn til Tyrene kan jeg tildeels henwise hertil, men dog kun saaledes, at især fra Begyndelsen omtrent det Hele gjælder omvendt; thi medens Dviefalvene efter min Methode den første Sommer maae ernæres saa godt som

muligt og vanskeligen kunne faae det for godt, er der derimod med Tyrene, (for hvilke der ikke gives noget med Nytte anvendeligt Middel til senere at standse deres for stærke Udvikling paa) ingen anden Maade til at forhindre store Horn, grove Knokler og tyk Hud m. v., end netop den første Sommer at holde Tyrefalvene saa sparsomt som det kan gaae an, uden at de blive aldeles fortrykte, og navnlig er det, hvorom jeg har aldeles bestemt Erfaring, for Hornenes Vedkommende absolut nødvendigt at tage Melken tidligt fra Kalvene, da, naar Hornene først engang ere begyndte at komme store frem, det senere er saa godt som umuligt at forhindre deres for stærke Udvikling. Med Hensyn hertil, saavel som til Tyrefalvenes Behandling i det Hele taget, er det derfor ogsaa, at jeg beholder dem alle herved Gaarden og især i den første Tid skjæmper hver Enkeltts Pleie min specielle Opmærksomhed, hvad jeg vil raade enhver Landmand at gjøre, naar et godt Resultat i saa Henseende skal naaes. At jeg heller ikke er sluppen for at give, hvad man i andre Retninger kalder Lærepenge, er en Selvfølge, men dog skal jeg kun nævne eet Exempel herpaa, nemlig med en røddbroget Tyr, født 28. Octbr. 1853 af min allerbedste Anglerko og efter min gamle Kongepræmietyr, som jeg deels herfor og deels fordi den var tillagt om Efteraaret og i længere Tid var eneste Kalv, hver Dag glædede mig over, og derfor saa igjennem Fingre med at den fik for længe og for megen Melk, og Følgen er nu, at medens den, ved senere Paapasenhed, i andre Henseender er bleven smuk og fiin, ere dens Horn saa store, at jeg ikke kan fremstille Tyren ved noget Dyrskue, uden for med dens Fader ved Siden at godtgjøre Rigtigheden af hvad jeg her har ansørt*).

*) Om Hornene maa jeg dog gjøre en Bemærkning i modsat Retning nemlig, at de hos 1 og 2 Mars Tyre altid forholdsmæssig vise sig noget større og i Reglen mere udadstaaende, end de senere i Virkeligheeden blive.

Mine Tyrefalve komme derfor af samme Hensyn alle paa Græs den første Sommer og faae sjelden Mælk mere end 3 à 4 Maaneder, og endda mod Slutningen kun meget lidet. Saa snart Kalvene derimod komme paa Stald, er der intet til Hinder for at fodre dem ligesaa godt som Oviekalvene, og som disse meest med Hø og nogen Havre i Straaet. Om Tyrenes Fodring længere hen er ikke meget at sige, da man kun har at give dem bedre eller ringere Forpleining eftersom de vore eller udvikle sig for meget eller for lidet. Men Hovedsagen er, at de ligesaa Begyndelsen holdes tilbage i Udviklingen, da man, som alt bemærket, altid igjen kan fremme denne, men ikke har noget, til Oviens tidlige Kælving svarende, Middel, til hos Tyren at standse dens for stærke Væxt eller til at hjælpe paa Misforholdet mellem dens forskjellige Legemsdele indbyrdes. Jeg har vel havt eet Exempel paa, at en Anglertyr, som i det første Aar saa aldeles forløb sig, at jeg, da den var $1\frac{1}{2}$ Aar, ei kunde afhænde den til en Priis af 5 Rdlr., senere rettede sig saa godt, at jeg Sommeren efter solgte den til Næsgaard for 50 Rdlr., hvor den fremdeles udviklede sig saaledes at jeg, paa Grund af Uheldet med Glensborg-Tyren, nylig har tilskrevet Forstander Fangel om at faae Tyren tilbage igjen; men dette Exempel er vistnok enestaaende. Jeg gjentager derfor atter, at Tyrene maae holdes knapt fra Begyndelsen, naar man vil opnaae at faae dem smukke, fine og vel proportionerede, men hvilket dog allermeest maa paaagtes med de tidligt fødte Kalve, der til enhver Tid af Aaret saa let komme forud for deres yngre Kammerater, og jeg svier til, at med de flere hundrede Tyre, jeg ved Dyrskuerne har været med at bedømme eller paa anden Maade har havt Leilighed til at see, har det næsten uden Undtagelse vist sig, at de, der som Toaaringer have været meest og tilsyneladende bedst udviklede, senere ere blevne for store og grove, medens netop mange af dem, der som yngre have staaet noget tilbage, senere i 3die og 4de Aar ere blevne udmærket smukke i enhver Henseende.

Inden jeg forlader Tyrene, maa jeg endnu gjøre en Bemærkning, som er saa vigtig, at den egentlig burde have staaet først i nærværende Afhandling, men heller ikke kan komme for seent og vanskeligen kan gjentages for ofte. Denne er, at jeg ved mit Opdræt i de senere Aar har bestemt Erfaring for (hvad der jo rigtignok som Erkjendelsen af Stamtaflernes Værd burde følge af sig selv) at Kalvene efter 4 à 5 Aars eller ældre Tyre i alle Henseender ere langt at foretrække for dem, der falde efter yngre og usuldkomment udviklede Individier. Jeg bruger derfor ingen Tyr ved mine Køer, som ei har fyldt sit 3die Aar, og haaber om et Aars Tid at have dem endnu ældre, medens jeg tillige den første Deel af Sommeren skifter Tyrene saaledes, at de i trende Døgn ere hos Køerne og derefter staae tvirede i to.

Ved Siden heraf har jeg fundet den temmelig almindelige Anskuelse, at ældre Tyre blive for svære for Køerne, at være aldeles ubegrundet, medens den rette Sammenhæng hermed er, at de 2 Aars Tyre kunne Køerne bære, de 3 Aars ere allerede for svære hertil, men de 4 Aars eller ældre have, naar de ere velholdte, saa megen Kraft i Bagparten, at de saagodt-som slet ikke hvile paa Køerne, og jeg har oftere seet mine store 5 Aars Tyre springe smaae og fine 2 Aars Dvier uden mindste Skade for disse, ligesom jeg i de 3 Aar, jeg har havt saa gamle Tyre, ikke har mærket den mindste Ulempe i saa Henseende.

Hvad den anden Hovedindvending mod de gamle Tyre angaaer, at de blive uvane, da har denne hos mig ligesaalidet viist sig at have nogensomhelst Grund med Hensyn til de Tyre, jeg selv har tillagt og opfødt, og om end engang en enkelt i 3die og 4de Aar kan vise nogen Tendents til at blive urolig, bliver dette uden Betydning, naar man kun har nogle ældre fromme og rolige Individier til at være Høistcommanderende i Flokken. Jeg har netop havt et interessant Exempel herpaa med en Tyr, jeg solgte som Kalv til en Bonde, men senere

igjen kjøbte tilbage, der som Treaaring i Sommeren 1854 ved Brors, hvor den var den ældste, begyndte at blive urane, men forrige Sommer her ved Gaarden blev saa from og godmodig, at den fulgte Bødferen rundt om paa Mallepladsen for at blive klappet og hjærtegnat, og min gamle 6 Mars Præmietyr er ligeledes saa kjælen, at jeg i Regelen kan tage fat paa den overalt i Marken. Men jeg maa dog her gjøre den Indrommelse, at det hvor Kverne tvires er vanskeligere at holde Tyrene tilbørligen i Ro, end hvor de, som her ved Gaarden, alle gaae løse.

Med Hensyn til Nedarvingen af de individuelle Egenstaber hos Tyrene, da har jeg ligeledes fundet, at jo ældre og kraftigere disse blive, desto mere bestemt vil man gjenfende deres Eiendommeligheder hos Afkommet, og desto mere Overvægt faae Faderens Egenstaber over Moderens. Ved Speilet, som er den meest bestemt fremtrædende af disse, er dette sikkest at iagttage, og, ligesom Kalvene efter min gamle Præmietyr og de svenste Tyre Nar for Nar faae bedre Speil, saaledes har Flensborg-Tyren givet et interessant Beviis i modsat Retning, i det, som foran anført, dens Kalve, der ere fødte i nærværende Tillægsaar endog paa bedre Kver, ere saa paa-faldende ringere end de, der faldt efter den Naret forud, og maa jeg endnu om samme Tyr anføre, at jeg, siden jeg begyndte denne Afhandling, har faaet Underretning om, at dens Fader, netop som jeg antog, har været et aldeles forfæstligt Individ som Tillægsdyr, og at der ved dens Bygning fandtes aldeles de samme Misforhold, som under Sønnens senere Udvikling ere fremkomne hos denne.

Slutteligen skal jeg endnu kun anføre, at ligesaa langt som jeg er fra at ville holde min Opdrætningsmethode for den eneste rigtige, ligesaa enig er jeg med Redacturen af „Ugeskrift for Landmænd“ om hvad han i det sidstudkomne Nr. Side 366 yttre, og jeg tilføier derfor ogsaa her, at det Ingen skal glæde mere end mig, om ret mange Landmænd ville arbejde

paa Forædlingen af vore Huusdyr og opdrætte samme i større Mængde, selv om dette end ledes efter Anskuelse, der ere grundforskjellige fra mine, naar der kun følges faste og bestemte Principer, men hvor disse mangle og Vallens og Ubestemthed træder istedet, der ønsker jeg ligesaa afgjort en Standsning jo før jo heller.

Sundersløvholm, den 12te Februar 1856.
